

Studier Kritiker och Notiser.

Literär Tidning.

N° 22.

Lördagen den 12 Juli

1845.

Statistik öfver Sverige, grundad på offentliga Handlingar. Jemte en karta öfver den Nordiska Halfön, af Carl af Forsell. Fjerde upplagan, tillökt och förbättrad. Stockholm 1844. På C. A. Bagges förlag.

(Fortsättning.)

De ofwännämnda föreskrifterna ha för affigt att genom fastställandet af ett minimum för innehafvande af sådan jord, som skall deltaga i offentliga utskylder och onera, betrygga den verkligt sjelfständiga och med politiska rättigheter försedda allmogens bergning; men lagen medgifwer till ännu större utsträckning äfwen ett annat slags jordparcellering, för att derigenom öppna utvägar till bosättning för den å landsbygden ständigt tilltagande befolkning, som icke ingår uti eller som utträder ur de derwarande tienstehjonens klass och som icke heller i städerna kan finna arbete och utkomst. En sådan jordparcellering kallas af lagen afföndring eller upplåtelse af jord från hemman, och emellan denna och den förutnämnda hemmansklyfningen råder den wäsendtliga olikhet, att då den, som genom klyfning af en större eller mindre hemmansdel erhållit ett besutenhetsmått, sjelf skall utgöra de med den utslusna delen förenade utskylder till staten och kommunen, enär den förut otyckade hemmansdelens utskylder genom klyfningen minskas i samma förhållande som des hemmantal, så skall deremot den, som genom afföndring erhållit någon del af ett hemmans jordrymd, endast till innehafwaren af stamhemmanet utgöra en årlig mot detsammas räntor proportionerad afgift, under det hemmansinnehafwaren, så wäl efter som före afföndringen, blir ansvarig för alla hemmansutskyldernas utgörande till det allmänna till oförminskadt belopp. Wid hemmansklyfning bestämmes således alltid ett wist hemmantal för hwarje del, men

på en afföndrad jord sättas aldrig något hemmantal. Äfwen derutinnan äger en olikhet rum, att ett hemman genom klyfning kan mista en andel af alla sina ägor och således äfwen af de uppoblade, men till afföndring bör deremot endast duglig ouppoblade jord användas. Af sådan jord får ett hemman eller en hemmansdel, till befordrande af landets uppodling, upplåta till en eller flera personer till och med en tiondedel af sitt område, antingen för alltid under full äganderätt eller till bosättning på wist tid, högst 50 år. Besutenhet fordras så mycket mindre för en afföndrad lägenhet, som en sådan i de norra länen icke behöfwer innehålla mera än sex och i det öfriga riket icke mera än fyra tunnland duglig jord. Inom en eller en half mil från städerna får till och med ett så ringa belopp som ett halft tunnland på wist tid afföndras. Det är klart att lagen tillåtit dylika obetydliga jordpossessioners bildande blott på det den obemedlade arbetaren må kunna få en egen bostad och af jordbruket ett bidrag till sin bergning, den han i öfrigt måste förwärfwa genom arbete hos andra jordägare, genom slöjder och hwarsehanda binäringar. Men fastän lagen innehåller så få inskränkingar, har den likwäl icke blifwit åtlödd; både hemmansklyfningar och jordafföndringar hafwa fortgått utan allt afseende på förordningens, för mängden okända föreskrifter, emedan det allmännare sträfvändet efter oberoende lättast kunnat tillfredsställas wid jordbruket. Saknaden af några werksamare controller för författningens eftersefnad må härtill hafwa bidragit, men äfwen om dessa, efter hwad man redan föreslagit, påjubas, skall utan twifwel det nämnda förhållandet under förändrade former fort fara, ända till des kapitalerna och mängdens werksamhet allmännare wändas åt andra näringar, som hittills jemförelsewis blifwit försummade. Huru wanmäktig den nu gällande lagstiftningen om jordaf-

föndringar varit, bewisas tillräckligt af det kända förhållandet, att sådana verkställas på mångahanda af denna lagstiftning helt och hållet okända sätt. En upplåtes en jord, utan affeende på om den innefattar den i författningen bestämda widd, under full äganderätt, men utan någon årlig afgift till stamhemmanet, dels wid arsfifte och dels genom köp; än sker upplåtelsen, likaledes utan årlig afgäld, på lifstid eller på wisfa år, emot det att hemmansägaren på en gång erhåller en bestämd summa, med eller utan återbetalningsfyllighet då besittningstiden gått tillända; än betingar sig den, som till barn eller oskylda afstår eller försäljer ett hemman, för sin och hustruns återstående lifstid, utom andra förmåner ett så kalladt undantag af hemmanets ägor, wanligen de bäst häfdade, hwarwid den nye ägaren förbinder sig att bruka dem på samma sätt som sin egen behållna andel af hemmanet.

Man kan här af finna med hwad skäl de, som klaga öfwer en allt för långt utsträckt hemmansklyfning och jordafföndring, söka orsaken dertill i en efter deras förmenande felaktig lagstiftning, äfwen som hwad werkan strängare lagbud, om man dermed wille göra ett försök, härutinnan skulle medföra. Härwid förbiser man äfwen att förhållanden finnas, hwilka icke stå i något direct samband med den på dem alls icke tillämpliga författningen om hemmansklyfning och jordafföndring, men hwilka det oaktadt högst wäsendtligt inverka på jordparcelleringen och på den fattiga landmannabefolkningens stora tillwert, den man derföre origtigt sökt härleda från den nämnda författningen ensamt. Hr Forsell tyckes icke heller hafwa iakttagit denna åtskillnad. 1827 års förordning föreskrifwer ett minimum af jord för de possessioner, som innehafwas, under äganderätt eller på en längre och bestämd tids besittning, af jordbrukare, hwilka icke äro vidare heroende af den hemmansägare, som till dem öfwerlåtit någon del af sin jord; men ingen lag finnes, som bestämmer ett minimum för den jordlägenhet, hwilken ägaren upplåter åt en arrendator eller brukare under ömsesidig uppsägningsrätt och således på obestämd tid, som måhända blott blir ett år. Dylika lägenheter äro af ålder kända under namn af torp, hwilkas innehafware wanligen betala arrendet genom dagswerken till jordägaren. Erhåller torparen, såsom i förra tider varit öfligt, så stor jordrymd, att han deraf kan underhålla sig och sitt hushåll, så är hans ställning

så förmånlig, att han icke borde wilja utbyta den mot en hemmansbrukares, som måste betala utskyl-der både till hemmansägaren och det allmänna; men i senare tider har det betänkliga förhållande inträdt, att jordägarna allmännare börjat indraga dylika jordtorp till sambruk med egendomen, och att i stället bruka denna med så kallade stat-torpare, hwilka hafwa högst ringa eller ingen jord, utan blott erhålla wisfa tunnor spannemål och andra waror, hwarmed de skola underhålla en ofta talrik familj. Långt mera betänkligt är likwäl ett annat förhållande, som af lagstiftningen först framkallades, eller åtminstone i hög grad uppmuntrades, genom en förordning af år 1762, hwilken, till afhjelpande af en på den tiden öfwerlagad folkbrist, sökte befordra tidiga giftermål bland dem, som icke ägde eget jordbruk. Till winnande af detta ändamål blef det hwarje jordägare tillåtet att å sina ägor för de tjenstehjon, som wille tråda igifte, uppbygga så kallade backstugor eller boningsrum och deri intaga dem, hwarwid jordägaren efter godtfinnande kunde lemna dem mera eller mindre jord, emot åtnjutande af deras arbetsbiträde, tills de wille uppsäga sin tjenst och brukandet af backstugan. Några år derefter utfärdades nya förordningar för att än ytterligare underlätta och uppmuntra dylika bosättningar; gista backstuguhjon och inhyses-hjon, som hade ett wist boningsrum, befriades uttryckligen från skyldigheten att taga årstjenst. Dessa ännu gällande författningar hafwa tillskapat en från tjenstehjonen afsöndrad folkklaf, som utan att wara underkastad någon bestämd arbetsfyllighet ofta innehar en så styckad jord, att knappast några hundrade qwadratallnar tillkomma hwarje hushåll. Så länge man icke anser sig böra eller kunna föreslå en så stor inskränkning i äganderättens frihet, att en jordägare skulle förmenas att å sin jord uppföra dylika boningar till obegränsadt antal, kan det wäl också synas öfwerflödigt att föreslå några inskränkingar i den af 1827 års förordning medgifna hemmansklyfningen och jordafföndringen. Att de nyhämnda författningarna icke förfelat sin affigt att åstadkomma en hastig tillwert af denna folkklaf synes af Tabellcommissionens senaste berättelser, enligt hwilka de arbetsföra backstuga- och inhysesmännen, som 1815 utgjorde 40,863, år 1835 öfats till ett antal af 59,525 personer, hwilket nära motswarade 25:tedelen af hela rikets och 30:dedelen af bondeståndets enskilda manliga befolkning. Samma personal har under quinquennium 1836=1840 ytterli-

gare öfats med 5071 eller nära $\frac{1}{10}$ del. Den wänföra delen af hithörande mankön utgör nära $\frac{1}{32}$ delar emot den arbetsföra. Sammanräknade summan af sådana husbönder stiger till 79,547 med 62,574 hustrur, hos hwilka, jemte 33,681 enkor, hemma wistas 94,731 barn under 10 års ålder.

Sverige hörer således till de länder, der jordegendomen är rörlig och der folket swärligen af lagstiftningen kan tvingas att öfvergifwa sin gamla wana att stycka sin jord efter behag. Om styckningen i provinser med en tätare befolkning gått längre än önskeligt wore, så finnas deremot andra provinser, der hemmansdelars sammanläggning är allmännare än deras flyfning. Ehuru de serfilda jordpossessionernas omfång är högst olika efter olika lokala förhållanden, så torde man dock såsom ett medium kunna antaga, att en bonde icke brukar mindre än $\frac{1}{8}$ hemman, hwilken jordrymd i allmänhet icke kan anses otillräcklig för hans bergning. I nästan alla provinser finnas bredwid dessa mindre possessioner större gods eller herregårdar, af hwilka några från förra tider bibehållit sin fidei-comis eller majorats-natur. Efter år 1810 få nya fideicomisier likwäl icke bildas, och äfwen de gamla kunna, med konungens tillstånd, för gäld inteknas. Ref. måste afstå ifrån att längre följa författaren, som i denna upplaga afhandlat flera ämnen, hwilka icke finnas i de föregående. Så innehåller den sednare afdelningen några underrättelser "om Sveriges domstolar och lagstiftning," hwilka lämpligare kunnat inrymmas i den förra afdelningen i sammanhang med statsförfattningen. Författaren har nu äfwen med rätta egnat ett kapitel åt den andliga culturen eller den allmänna undervisningen." Deremot kan Ref. icke gilla, att författaren tillöft Sveriges statistik med en (af annan hand sammanstafwen) kort öfversigt af Sveriges Litteratur- och konsthistoria, emedan dylika notiser, de må vara långa eller korta, wäl eller illa sammanfattade, för ingen del höra till statistikens område, och långt ifrån att dessa utwexter, som ingalunda äro en prydnad för arbetet, i en kommande upplaga böra utwidgas, böra de twertom helt och hållet borttagas. Detsamma gäller om de forta underrättelserna om "Sveriges största frigare." Man hwarfen söker eller behöfwer söka någon upplysning om sådana ämnen i ett lands statistik. För Sveriges statistik återstå ända tillräckligt många ännu outforskade förhållanden, och på det att dessa esterhand må blifwa

kända, wore det önskligt, att författaren framdeles icke blott instränkte sig till offentliga handlingar, utan att han äfwen på enskild wäg sökte förskaffa sig flera statistiska materialier. Ref. känner wisserligen de stora swårigheter, hwarmed dylika försök i vårt land äro förenade, men förf. skulle säkert lättare än de flesta andra kunna öfwerwinna dem. I alla fall har allmänheten skäl både att vara tacksam för hwad Förf. hittills meddelat och att önska det Förf. sent måtte tröttna i sina berömliga mödor att utbreda kännedomen om fäderneslandet.

J. L.—II.

1. *Geschichte der Urwelt*, Von D:r A. Wagner. Leipzig 1845.
2. *Was ist das Resultat der Wissenschaft in Bezug auf die Urwelt?* Von D:r A. Zholuck. Vermischte Schriften. Hamburg 1839.

(Fortsättning.)

2) Den mongoliska racen, sjelf en japhetidisk förgrening af den likaledes japhetidiska indo-europeiska grundstammen, till hwilken den ansluter sig på östra sidan, igenkännes af följande karakterer: Färgen olivgul, midt emellan färgen af hwete och torfada citronskal. Håret swart, stripigt, rakt och glest. Ansigtet bredt och tillika platt och nedtryckt, så att dragen flyta in i hwarandra. Näsan liten och trubbig, kindbenen utstående och runda, ögonlockens öppning smal, för det mesta snedt nedlöpande, hakan framstjutande. Hufwudskålens form närmar sig dels mera den quadratiska eller runda, dels mera den kantigt owala. Efter jemförande af en större mängd cranier åtskiljer Wagner (s. 297) 3 hufwudtyper: den *Kalmuckiska*, som är den egentliga mongoltypen, utmärkt genom hufwudskålens och i synnerhet ansigtets i ögonen fallande bredd (Kalmucker, Mongoler, Tunguser, Kamtschadaler m. fl.), *Estimotypen* samt *Chinesiska* typen, hwilken sistnämnda går omedelbart öfwer i den malayiska. Den mongoliska racen intager östra hälften af Asien och desutom norra polarregionen i gamla och nya werlden. Buddhaismen, ehuru ursprungligen utgången från främre Indien, har sitt hufwudsäte i denna race.

Såsom Hunner och Mongoler har denna folkfamilj två gånger blifwit fruktansvärd för westerlandet. Numera sedan måttet af des naturliga krafter är uttömdt, har den sunkit i lethargi, hwarifrån den wäntar att uppväckas till en högre tillwarelse genom kristendomen. I linguistiskt hänseende äro de sydliga folk af denna race genom sina enstafwiga språk skarpt skilda från de norra. Naturhistoriskt delar sig racen i 3 grupper, såsom nämnt är, men ethnographiskt i 5 afdelningar, chinesisiska och indochinesiska folk, japaniska, mongoliska, tungusiska samt polarfolk. a) Den **Chinesiska och indo-chinesiska** folk- och språkstammen utgör en stor folk-complex, som intager hela sydöstra Asien samt genom kroppsbyggnad och enstafwiga språk, äfvensom till en del genom statsförfattning och religion mycket nära öfwerensstämmers fins emellan. **Chineserna** äro genom antal, makt och bildning den mest betydande nationen i denna folkgrupp. Deras chronologi räcker lifasom Hinduernas och Egyptiernas högt upp i forntiden. Ungefär wid samma tid, 2000 år f. Chr., synas alla dessa tre berömda kulturfolk, Egyptierna kanske något tidigare, hafwa börjat sin politiska tillvaro. På Abrahams tid skola nemligen Chineserna westerifrån hafwa inwandrat i China, der de till en början nedsatte sig i det nordwästliga berglandet. Då de sedermera trängde djupare in i landet, stötte de på ett wildt urfolk af tibetanisk härkomst, kalladt **Miao-tseu**, som undandrefes till de södra bergstrakterna, der det ännu bibehåller sig. Wi anträffa således wid gamla werldens östra kant samma fenomen som wid den westra, en wild och barbarisk förtrupp för den efteråt ankommande ädlare hufwudstyrkan. Dessa besynnerliga förelöpare tyckas hafwa warit urfamiljens enfans perdus, som ett och annat sekel i förwäg stilt sig från hufwudstammen och gifwit sig ut på äfwentyr, utan att hafwa lärt något, utan att hafwa tillegnat sig af den i fädernehemmet rådande bildningen så mycket, att de i det främmande landet kunde grundlägga ett werkligt samhälle. De woro och förblefwo derföre barbarer åldrarne igenom. — I det på berg och strömmar rika landet söder om China och öster om Ganges utbreda sig de **indo-chinesiska** folkten: **Anameser**, i Cochinchina och Tonking, af jemförelsewis temligen wackert utseende samt wänlig och läraktig karakter, **Siameser** eller **Thays**, med härwert långt ned i pannan, med dyster och surmulen uppsyn, trög och plump hållning, genom despotismens inwerken slöa, tröga, sega och i grund förderfwade,

Birmaner, wäl proportionerade och wida lifligare och hurtigare än Siamesarne. — Bihangswis anföras här **Tibetaner**, som man ännu icke i naturhistoriskt och linguistiskt hänseende tillräckligt känner, för att kunna med säkerhet anwisa dem sin rätta plats ibland de mongoliska folkten, samt **Koreerna**, som tyckas bilda öfwerängangen till de äkta mongoliska folkten. De äro enligt Siebold starkare och kraftigare än Japanerna och Chineserna, stå tillbaka för de sijnämnda i civilisation, men hafwa en bättre karakter. Deras språk liknar så wäl det chinesisiska som det japaniska. b) Den **japaniskt-ainoiska** folkstammen utbreder sig öfwer Asiens hela östra archipelag, som, börjande från Lioukiou öarne i söder, omfattar hela det nuwarande Japaniska riket och utsträcker sig öfwer de Kuriliska öarne ända till de Aleutiska. Genom sitt flerstafwiga språk skiljer den sig från de chinesisiska folkten och sluter sig närmare till de mongoliskt-tungusiska. **Japanerna** äro bland dem det enda kulturfolket. De hafwa erhållit sin civilisation genom Chineserna redan före den kristna tideräkningen. Enligt Thunbergs beskrifning äro Japanerna wälwerta, af medelmåttig storlek, brun eller mer och mindre hwit hudfärg, hufwudet bredt, håret swart, tjockt och glänsande, ögonen långa, små och djuptliggande, hufwudskålen nästan öfwerensstämmade med Chinesernas. **Kurilerna**, wanligtwis kända under namn af **Ainos**, utmärka sig framför alla andra folk af den mongoliska racen genom starkare här och skäggwert, hwadan de af sina grannar kallas det häriga folket. De Ainos, hwilka Krusenstern träffade såsom inbyggare på norra ändan af ön Jesso och den södra af ön Sachalin, skildras såsom medelmåttiga till statur, af mörk, nästan swart färg, med starkt busligt skägg, swart, tofwiigt, raft nedhängande hår. Din de till folkstammen Ainos hörande **Aleuterna** längre fram. c) **Mongolerna**. För närwarande är denna folkgrupp, sedan des rol i werldshistorien är utspelas, inskränkt till sina gamla stamsäten i öfken Gobi och des nordliga sluttningar, der de tåga omkring som nomader. Från äldsta tider delas de i **egentliga Mongoler**, **Buräter** och **Kalmucker** (Kalmyker), hwilka dock i sina fysiska, moraliska och sociala förhållanden äro hwarandra fullkomligt lifa. Exempelwis må anföras Kalmuckerna, såsom efter den mästreliga beskrifningen af **Pallas** bäst kända. De äro i allmänhet af medelmåttig statur, magra och spensliga, ögonen något snedt inåtloppande, ögonbrynen snala och föga böjda, näsan liten, platt och åt pannan till bred, kind-

kotorna framstående, hufwud och ansigte runda, öronen stora och utstående långt ifrån hufwudet, läpparna breda och köttiga, hakan kort, håret svart, skägget glest, huden ursprungligt temligen hwit, men i de lägre stånden genom sol och rök rödbrun, hos qvinnorna är den ofta mycket hwit. Deras sinnen äro öfvermåttan skarpa. "Af de beskrifningar," säger Pallas, "hvilka några resande meddelat, skulle man tro, att alla Kalmuckiska ansigten wore högst wanstapliga och hisliga. Några få äro det också werkligen. Men i allmänhet taget har ansigtbildningen hos alla mongoliska folk något öppet, sorglöst, frimodigt och fryntligt, ja, det gifwes både ibland män och qvinnor många runda behagliga physiognomier, och bland qvinnorna finnas skönheter af så förtjusande drag, att de till och med i en Europeisk stad skulle finna tillbedjare." Från Wolga till Amur förstå alla Mongolstammar hwarandras språk, hwilket är beslägtadt icke blott med det tungusiska och tibetanska, utan äfwen med det turkisktatariska och derigenom med det finska. Mongolernas religion är dels Buddhaism, som kommit utifrån, dels Schamanism, som är inhemsk. d) **Tunguserna.** I öster och norr från Mongolerna bo Tunguserna, fördelta i många stammar, och draga sig i Siberien ända in i polarregionen. De nordliga Tunguserna skildras såsom liknande dels Kalmuckerna, dels Samojederna. Enligt Barrow hafwa Mandchu-Tunguserna, som i början af 17:de århundradet eröfrade China, likhet med Chineserna, likväl skola äfwen här och der ibland dem finnas qvinnor och män af utmärkt skönhet, med blomstrande ansigtsfärg, blå ögon, böjda näsor, och män med starkt skägg, såwida icke detta skulle wara äkta Tatarer, d. ä. af turkiskt härkomst. Hufwudskälens form öfverensstämmer för öfrigt alldeles med de egentliga Mongolernas. e) **Polarfolken.** Dessa utbreda sig öfwer gamla och nya verdens polarregion, blott här och der sammanfötande med några finska och tatariska stammar. Till hufwudskälens bildning sluta de sig närmast till de egentligt mongoliska stammarna, och racens typ är mera utpräglad hos dem, än hos de chinesiska och indo-chinesiska nationerna. Likväl är hufwudskälsbildningen icke likformig hos polarfolken, ty då Kamtschadaler, Kaloscher och Kadjaker hafwa en fullkomligt Kalmuckisk typ, äfwiwer Eskimoernas och ännu mer Samojedernas och Lapparnes mer och mindre derifrån. För att nu börja med Europa, så möta oss här i den högsta Scandinaviska nordnen allraförst Lapparne. Deras

statur är under medelstorleken och mager, hufwudet tjockt, ansigtet bredt, ögonen djuptliggande och mest skeswa, näsan liten och platt, munnen stor, hakan spetsig, håret svart, rakt, sripigt och glest, skägget mycket tunnt, hudfärgen ursprungligen gul, men blifwer genom luft och rök wida mörkare. Hufwudskälens form nästan rund, ej så smal som Eskimoens, ej heller så bred som Kalmuckens; baktill är den mycket utwidgad, des basis är rundaktig, ansigtet utplattadt. Profesfor Nilsson anmärker (Sis 1841, äfwen i "Scandinaviens ur-inwånare") att det gifwes ingen folkstam i Europa, hos hwilken man finner en så rund hufwudskäl, som hos Lappen; på det lilla ansigtet, den runda hjernskålen och korta nacken kan man lätt åtskilja ett Lapperanium från hwarje annat. Den nära förwandtskapen mellan Lappars och Finmars språk är en högst märkwardig omständighet, då dessa folk till sin kroppsbildning äro hwarandra så fullkomligt olika. Flera hafwa derigenom låtit förledda sig att sammanställa dem båda i en och samma grupp, hwilket går an i linguistiskt, men för ingen del i naturhistoriskt hänseende. Ty Lapparna tillhöra genom hela sin fysiska beskaffenhet lika bestämdt den mongoliska racen, som Finmarne den kaukasiska. Att Lappar och Finmar icke hafwa den ringaste släktkap med hwarandra, det kan man redan finna af den korta och tråssande diagnosen hos Linné: *Fennones corpore toroso, capillis flavidis prolixis, oculorum iridibus fuscis. Lappones corpore parvo, capillis nigris, brevibus rectis, oculorum iridibus nigrescentibus.* Då Lapparne wäl stundom warit hårdt ansatta, men aldrig underkufwade af Finmarne, så kan man icke tänka på ett öfverflyttande af Finmares språk på den Lappiska folkstammen, och en sådan förklaringsutwäg affläres desutom rent af genom den anmärkningen, att äfwen de så långt aflägsna Eskimoernas språk är beslägtadt med Lappiskan och Finiskan, ja än mer, att hela den mongoliskt-tungusiska språkstammen är nära i släkt med den finsktatariska. Detta högst egna förhållande kan swäriligen på annat sätt förklaras, än att den stamsfamilj, från hwilken de mongoliska, tungusiska och polarfolken utgått, i en aflägsen forntid lefwat tillsammans med urfamiljen för de finsktatariska folken, och att den dominerande familjen, för hwilken man måste anse den af ädlare race, öfverfört sitt språk på den andra, liksom swarta slafwar antaga sina herrars språk, och såsom det Franska språket har blifwit det allmänt rådande i Regerstaten på St Domingo. Mycket tidigt

måste dock denna yttre förbindelse hafwa blifwit afbruten, ty så långt historien och sagan räcker, finna wi den ädlare familjen oupphörligt sysselfatt att tränga den andra allt längre upp mot nordnen, sjelf till en del twingad dertill genom påträngande germaniska och slaviska folk. Hvad Lapparne angår, så tillkännagifwa både historiska antydningar och grafvarnes stumma minnesmärken, att Lapparne varit de första inbyggarne i Skandinavien, Finland och till och med Danmark, hwarifrån de blifwit undandrisna mot högsta nordnen af sedermera invandrande Finnar och Skandinaver. Profesör Nilsons undersökningar i detta ämne äro bekanta, och i detta afseende yttrar sig Wagner (s. 310): "I de Scandinaviska länderna finner man ända ned till Jutland, Seeland och Møen grafvar med menniskobnen, med verktyg af sten och djurben, ofta äfwen med bernstensredskaper af mångfaldiga former. Eschricht trodde sig i de här funna menniskocranier igenkänna den kaukasiska racens karakterer, och det i des mest gynnade form, hwaremot Nilson tillskref dem Lapparne, hvari jag fullkomligt instämmer med honom. Den sistnämnde gör äfwen uppmärksam derpå, att de omtalade grafvarne till alla delar lifna Eskimoernas winterhus, äfvensom de flesta deruti förefommade stenredskap lifaledes öfwerensstämma med Eskimoernas. Tager man härjemte i betraktande, att Raft finner en wisserligen afslägen, men dock wäsentlig öfwerensstämmelse emellan det Lappiska och Grönländska språket, så skall man icke kunna neka en ursprunglig stamförwandtskap mellan dessa båda (och sannolikt äfwen de öfriga) polarfolkten, fastän Eskimoens hufwudskäl genom en långsträcktare form afwiker från Lappens." — Efter Lapparne följa Samojederna, från hwita hafwet till och bortom Jeniseja. De lifna Lapparne, och lefwa lifsom de af jagt och renar, men äro ett mycket uflare, i djupt elände försjunket och urartadt slägte. Fordom bodde de mycket längre i söder wid foten och i dalarne af Altai ända till 49:de graden, der ännu swaga quarleswor af dem finnas, dels under chinesiskt, dels under ryskt öfwerherrskap. Längre i öster ända till Kolyma utbreda sig Tjukagirerna, som hafwa att bestå hårda strider emot köldens och hungrens förenade anfall. Hundafwel är för dem en hufwudsak i anseende till behofwet af dragare för deras slädar. Den yttersta nordostspetsen af Siberien bebos af Tschuktischer och Korjaker, beslägtade folk med blott dialektiskt åtskilda språk. Här i den ödsligaste och sträfswaste delen af Siberien

lefwa lifwäl Tschuktischerna i bättre förhållanden än något annat polarfolk. I besittning af oräkneliga renhjordar hafwa de i det stränga klimatet bewarat sin frihet emot Rysarne. De äro förmedlare af handeln mellan det nordöstra Asiens och det nordwestra Amerikas folk. Öfwerfarande Behringsundet, tillhandla de sig af inbyggarne på amerikanska nordwestkusten pelswerk och wallrofständer och föra dem till de ryska köpmännen i Anadyrk och Kolymsk, hwarest Europas produkter utbytäs mot nordwestra Amerikas på sårskilda årsmarknader, synnerligast i Ostrownoje under 68° br. Denna märkwärdiga och i stor skala drifna handel i den högsta nordnen mellan twenne werldsdelar gifwer en wint derom, huru lätt Amerika från Siberien kunnat erhålla sin befolkning. Längre ned i sydwest widtaga Kamtschadalerna, med äkta kalmuckisk physionomi. Hufwudskålen är enormt bred, ansigtet mycket bredt och utplattadt, kindbenen oerhördt framstående, pannan låg, näsbenen temligen breda och något sadelformiga. Derpå följa Aleuterna, en mellanlänk mellan de asiatiska och amerikanska polarfolkten, lifsom den öfvedja de bebo sammanbinder båda werldsdelarnes polarländer. De hafwa en Japanisk ansigtbildning och höra högst sannolikt till den japaniskt-ainoiska folkstammen. Från Mongoler och Tunguser är i linguistiskt, physikaliskt och geographiskt hänseende en naturlig öfvergång till Samojederna, från dessa till Ainoerna och från dessa till Eskimoerna. Eskimoerna, som sjelfwe kalla sig Karalit, bebo Amerikas polarland, och till dem höra äfwen Grönländarne (Innuitt eller Kalalek). De äro de enda inbyggarne på alla kuster och öar i det nordligaste Amerika i norr om 60:de breddgraden. På östra kusten af continenten, der polar klimatet sänker sig mycket längre ned, ströfwa de ända ned till S:t Lorenzwiken, således till inemot 50:de graden. De äro småwerta, inre ögonwinkeln snedt nedlöpande lifsom hos Chineserna, kindbenen så starkt framstående, att hos vissa individer en öfwer båda kinderna lagd lineal efwidrör näsan, munnen stor, hakan framskjutande, håret swart och styft, hufwudskålens form midt emellan den mongoliska och den amerikanska typen. I saknad af husdjur är Eskimoen mera hjälpbehöfwande och rå, än Lappen. Att han dock icke är otillgänglig för en högre andlig utbildning, wisar det med framgång frönta bemödandet af brödrasörsamlingen, som på Labrador och Grönländ med outtröttligt tålmod och kärlek tagit sig af dessa öfwergifna öfnens barn. I fordnatider bodde Eskimoerna lifsom Lapparna mycket längre

ned i söder än nu. Då Skandinaverna i slutet af 10:de århundradet första gången kommo till Winland (Albany och Canada), träffade de der ett folk, hwilket de i anseende till dess spensliga (skrala) wert kallade **Skralingar**, och som uppenbarligen är identiskt med Eskimoerna. Närmare till Kamtschadalerna stå i afseende på cranietets form **Kaloscherna** eller **Schitgaganerna**, som från Nortonfundet och Kopparsfoden sträcka sig långs nordvestkusten genom de ryska besittningarne i Nordamerika, ett rått frigiftt folk med Schamaner och menniskooffer. Kaloschens hufvudskål är till formen så beskaffad, att den kunde gälla som en idealbild af den mongoliska racen. **Kadjakens** hufvudskålsbildning stämmer närmast öfverens med den förres.

(Fortsättes.)

Prolog.

(Fremfagt af Fru Heiberg paa det kgl. Theater d. 26de Juni 1845. *)

Ydun träder frem. Hendes Helm er blomsterkrandsset; i den høire Haand har hun et let Spyd, i den venstre Guldkarret med Uddelighedens Væb. Varmen omspændes af et Staalpaandsjer; en Harpe hænger ved hendes Side. Det brogede Stjört folder sig fra Midien ned til hendes Fødder.

Velkommen! Velkommen, du Ynglingesflo
Du kender mig nok;
Dhi skulde Du Ydun fra Balhal ei kende?
Livsaablene tidlig Dig vaktes af hende,
Bed Kilden fra Bierget, hvor Kundskab udfød,
Hvor Nimer først Lærlingen velkommen bød.

Velkommen, velkommen i Danmarks Land,
Paa fjölundste Strand!
Et Gudehus bygte man Ydun til Fre;
Men længe hun savned dog Frænderne kjære,
Og Dansten dem savned, de herlige Brødre,
Kun een Faders Børn af forskjellige Mødre.

Velkommen Du Fjeldets, Du Dalenes Søn!
D Dagen er skön!
Ei fløkevis saaledes mødtes de Gamle.
Her Venstak og Videnskab, Kunst Eder samle;
För kaldte kun sammen forbittrede Thor
Det kæmpende Nord;

*) Före den representation af Holbergs "Barselsstue," hwilken såsom bekant gafs i anledning af de swenska och norriska studenternes besök.

Nu vinker Jer Ydun og Freia til Lunden,
Og Thor er forsonet, skönt ikke forsonden.

Naturen sig glæder og smykker som Brud
I fagreste Skrud.
Og Konsten sig glæder! Hvad kunde jeg byde
Eil Munterheds Fæst; hvad kan muntre fryde
End Blomsten af Holberg? Den Digter, som først
I Dannelses-tiden har lædset Jer Dørf!

Du kender ham, Sverig! som Barn allt du neppe
Var ukendt med Corrig og Troels og Jeppe;
Mens Danmark i Tusmørket fólte sit Sagn,
I Sverig alt straalende, Holberg! Dit Navn.

Og Norge! Du kender ham, Norge Du smiler,
Mens Ynglingeskaren til Danmark iler;
Ja Norge Du kender ham, stor er Din Løn,
Var stolt af Din Søn.

Han hilser Jer venligt. Og Jeg fra Balhale,
Forenede Broderfolk! hilser jer Alle.
Jer Sproget og Blodet tilfammen har bragt —
Alfader velsigne den hellige Pagt!

Dehlenschläger.

En Literaturtidende har begynt utgifwas i Christiania, af hwilken wi hitills sett fyra nr., innehällande till större delen en afslutad grundlig polemisk artikel af Professor P. A. Munch med titel: "Bemærkninger ved det i Danmark stiftede kongel. nordiske Oldskriftselskabs Virksomhed med Hensyn til gammel nordisk Literatur og Historiographie" — samt början till en annan af Högsterets-Assessor Lasson "Om A. Schweigaards Commentar over den Norske Criminallov. 1ste Deel." Prof. Munch genomgår alla stadierna af Oldskriftselskabets verksamhet och visar till hwilka oriktigheter, mistag och fantasibilder äfkilliga af detsammas ledamöter blifwit ledde genom sin "eenfödig danske Exklusivitet" d. w. s. benägenhet att i allt endast se till godo Danmarks heder och utlägga allt ur ultra-patriotisk dansk synpunkt, men blunda för de begge öfriga brödras folkens intressen, hwarwid särdeles mot det norriska orättsvisa begås, enär detta obeströdligen bland de tre nordiska nationerna är den "hvem Sagalitteraturen, saavel med Hensyn til Sprog, som til Indhold og de dermed forbundne Minder, nærmest tilhører." Förf. anför ganska märkliga prof på följderne af denna exklusivism, bland hwilka läsaren troligen icke minst skall beundra Finn Magnusens förwånande flygt i fantasiens rymder uti sin skrift "Om Obeliskens i Ruthwell og de angelsaxiske Runer," medelst hwilken den lärde antiquarien, enligt engelsmannen Rembles yttrande, uti 105 äfwenlyrliga sidor upprest ett waraktigt monument af sin förwägenhet, och hwilken endast har sin make i eller öfverträffas af samme Förf:s bok om Runnamo, att döma efter den uppsående wäckande kritik som dets öfwer nyligen utkommit på Förf:s egen wistelseort (se J. J.

A. Worsaae, Runamo og Bravalleslaget). För öfrigt lemnar Professor Munch fullkomligt erkännande åt Oldskriftsforskarets flera oskattbara förtjenster; "det kan i Ordets egentliga förstand siges at have kaldet den oldnorske Literatur til Live og gjort den til Almeenhedens Eiendom." Finn Magnusen, "der uimodsigeligen maa kaldes Nordens lærdeste og ypperste Oldforsker, og for hvem vi naere den dybeste Generation," prisas högt för andra sina uimärkta arbeten, äfvenså äfstilliga af de öfriga sällskapets pelare; Werlauff undantages speciellt "fra enhver Sigtelse for exclusiv Patriotisme endog i Undersøgelser af det kildneste Slags, thi denne Veterans ypperlige Arbejder udmærke sig stedse ved den totale Fiærnelse af alle eensidige patriotiske Hensyn, ved Skarpsindighed og kritisk Skjønsmbed og ved en dyb Lærdom." — Artikeln slutar med ett förståndigt förslag till ny organisation för sällskapet, medelst hvilken det sammas i verkligheten och ej blott till namnet skulle blifwa nordiskt, och hvilket förslag dersöre, i våra dagar af skandinaviskt sträfswande, är ett ord i sinom tid, förtjenande att allvarligen behjertas.

Med denna literaturlidning följa äfwen "Literaire Avertissementsblade," hvilka tillfredsställa den hittills rådande saknaden af en sårskild norsk bibliografi.

Lidningen utkommer på obestämda tider och 20 nr utgöra ett band, för hvilket prenumerationspriset är 6 s. pr. nr. Innehållet annonseras blifwa "recensioner och anmälanden af skandinaviskt eller skandinaviska läsare speciellt intresserande literatur."

Köpenhamn. Universitetet miste under Midsommarens glädjedagar en af sina aktade lärare, i det Professorn i Teologien **M. S. Söhlenberg** efter en längre tids sjukdom d. 22 Juni afgick med döden. Den afidne uimärkte sig uom genom sitt oerhörda minne och sina widriomfattande kunskaper tillika genom sin själfständiga karakter och sitt warma intresse för fäderneslandets angelägenheter. Han war född 1797 i Köpenhamn; wann 1821 Universitetets guldmedalj för en afhandling till beswarande af en teologisk prisfråga; disputerade 1822 för filosofiska doktorsgraden; tillrädde s. ä., med kongligt undersöd, en wetenskaplig utländsk resa, under hvilken han förnämligast wintade sig om de biblisk-orientalistiska studierna, till hvilken ända han studerade i Halle under Gesenii wägledning och i Paris under Silvestre de Sacy's; återkom, efter att också hafwa besökt England järdeles London och Oxford, 1825 till fäderneslandet; begynte samma år såsom privatdocent att hålla exegetiska föreläsningar öfwer Gamla Testamentet wid Universitetet; utnämndes 1826 till Lektor i Teologien; 1827 till E. D. Professor; erhöll 1828 teologiska doktorsgraden; blef 1831 ordinarie professor; 1840 riddare af Dannebrog. War sedan 1826 gift med en dotter af den äfwen i literärt hänseende bekante Geheime-Statsministern Doe Malling. Bland alstren af hans wetenskapliga verksamhet paminna wi om "Tidskrift for udenlandsk theologisk Literatur," hvars redaktion han jemte Clausen från början besörjde och som innewarande år räknat sin 13:de årgång.

= Bland den mängd utnämningar som den 28 sfil. Juni ägde rum i anledning af S. Maj:ts Drottningens födelsedag märka wi Professor Gibberns och Justitsråd Thomsens till verkliga Statsråder; Justitsråd Molbechs, Professorerna wid Kiels Universitet Olshausens, Nitters och Meyns, samt Lektorn wid Sorö Akademi Jugemanns till Statsråder med rang i 3:de klassen nr 9.

Tyskland. Freiburgs Universitet har lidit en kånbar förlust. Den 11 Juni afled nemligen der Dr Carl Julius Verleb, storherrigl. badiskt Hofråd, Professor i Naturhistorien och Botanik, Director f. naturalie-kabinetet och botaniska trädgården, medlem af en mängd lärda sällskaper.

= I Berlin befinner sig för närwarande den genom sina resor och skrifter öfwer Japan bekante Friherre v. Siebold. Af hans werk "Nippon, oder: Archiv zur Beschreibung von Japan" har nyss den 15:de Lieferung utkommit innehållande fortsättning af hans resa med nederländska gesandtskapet till Jeddo, Resarens af Japan residens, och af de naturhistoriska och filologiska werk, hvilka Dr v. Siebold gemensamt med J. Hoffmann, S. Schlegel, Temminck och Zuccarini utgifwer, hafwa likaledes 16:de och 17:de Lief. af Fauna Japonica (Fisfar och Foglar) och 28:de Lief. af Flora Japonica, samt den länge wäntade förteckningen på hans till Europa medförda japaniska böcker, kartor och handskrifter lemnat pressen.

Paris. Dr Arago hade för affigt att strax efter detta årets landtdags avslutande göra en resa till Tyskland och framför allt besöka Berlin. Men sedan den berömda lärde och deputeranden fått höra de båda badiska kammar-medlemmarnes bortwifwande, har han blifwit wacklande i sitt beslut och will först göra förfrågan derom hos sin wän Dr v. Humboldt. När en tyf folkrepresentant af så moderata tänkesätt som Dr v. Jzstein, en gubbe, hvars aktningsswärda karakter såde rönt alla partiers erkännande, blifwit wisad öfwer gränsen af bewäpnade politstjenstemän, hvilket emottagande kunde wäl då en fransyft ultraradikal deputerad, en nästan republikansk folkman, sådan som Dr Arago, ha att wänta i Berlin, äfwen om han inne hade ordenskorset pour le mérite? I denna mening ytrade sig nyligen den berömda astronomen till en här wifwande tyf naturforskare. Emedlertid torde wäl den fransyfte lärde från Dr v. Humboldt erhålla fullkomligt lugnande försäkningar.

= Dr Schnaase från Düsseldorf, författare till en förträfflig konsthistoria, har efter ett längre wifwande härstädes, nyligen lemnat Paris och bereser för närwarande en del af Frankrike för att bese dess skönaste göriska byggnadsmonumenter. Fortsättningen af hans grundliga och snillrika werk kommer med det första att utförligen behandla franska konsthistorien.

Dr 23 af denna Tidning, utgifwes Lördagen d. 19 Juli.

Lund, tryckt uti Berlingska Boktryckeriet, 1845.

